

Reforma sistema prikupljanja i praćenja podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji

Dr Ivana Stevanović*

Uvod

Osnovni cilj ovog rada je da ukaže na značaj razvoja indikatora u smislu unapređenja okvira za prikupljanje, analizu i prezentovanje podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji kao jedne od osnova za jasnije sagledavanje stanja maloletničkog kriminaliteta, a u cilju kreiranja jedinstvenih politika na lokalnom i nacionalnom nivou za suzbijanje i prevenciju ove pojave, odnosno kreiranja odgovarajućih područja za akciju u smislu unapređenja reforme sistema. Posebna pažnja u radu posvećena je prikazu i analizi neophodnih mera za unapređenje ove oblasti koje su od strane *Saveta za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenje krivičnih sankcija prema maloletnicima* (u daljem tekstu: Savet)³⁰ sačinjene i dostavljene relevantnim ministarstvima i institucijama. Ukazano je, pre svega, na predloge koje je Savet uputio ministru unutrašnjih poslova, ministru nadležnom za pitanje socijalne politike, kao i ministru pravde s ciljem unapređenja prikupljanja, praćenja i analize podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa. Takođe, u radu je ukazano na značaj „Globalnih indikatora u maloletničkom pravosuđu” koji predstavljaju osnovni set podataka i komparativni alat koji nudi polaznu osnovu za procenu i evaluaciju usluga i politika u oblasti maloletničkog pravosuđa i ukazano na značaj kompatibilnosti „nacionalnih indikatora” sa „globalnim indikatorima”. Poseban deo rada posvećen je upoznavanju stručne i naučne javnosti sa izmenjenim i dopunjenim obrascima SK-3 i SK-4 Republičkog zavoda za statistiku Srbije koji su u primeni od 1. januara 2012. godine.

* Dr Ivana Stevanović je naučni saradnik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu, članica je *Saveta za unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima* i predsednica Centra za prava deteta (ivana@cpd.org.rs). Rad je nastao kao rezultat aktivnosti na projektu: „Jačanje sistema maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji” koga realizuje Centar za prava deteta u periodu 2010/2012. godina, a finansira kancelarija UNICEF-a u Beogradu. Rukovodilac ovog projekta u ime Centra za prava deteta je dr Ivana Stevanović.

³⁰ *Savet za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima* osnovalo je ministarstvo nadležno za pravosuđe i Vrhovni sud Srbije 2009. godine, a na osnovu člana 166. *Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica*.

Koraci ka unapređenju sistema prikupljanja, praćenja i analize podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji

Na inicijativu *Saveta* početkom 2011. godine, u okviru projekta Centra za prava deteta pod nazivom „Jačanje sistema maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji” i uz podršku Ministarstva pravde Republike Srbije i kancelarije UNICEF-a u Beogradu, formirana je Radna grupa koja je imala zadatak da prikupi i analizira dostupne podatke relevantne za sistem maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji, odnosno da analizira „Globalne indikatore u maloletničkom pravosuđu”³¹ i relevantnost podataka koji se prikupljaju u okviru sistema maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji u odnosu na globalne indikatore, a u cilju predlaganja „Preporuka za unapređenje sistema prikupljanja, praćenja i analize podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji”. Posebni zadatak Radne grupe bila je i analiza individualnih statističkih upitnika koje popunjavaju nadležna javna tužilaštva i nadležni sudovi za Republički zavod za statistiku Srbije (obrazac SK-3 i obrazac SK-4) u cilju njihovog unapređenja.

Radnu grupu činile/i su predstavnice/ci: Zavoda za statistiku Republike Srbije, Zavoda za socijalnu zaštitu, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravde i Odeljenja za maloletnike Višeg suda u Beogradu. Početnu osnovu u radu Radne grupe predstavljala je analiza sistema prikupljanja podataka i raspoloživosti statističkih i drugih podataka u kontekstu globalno definisanih indikatora za oblast maloletničkog pravosuđa pod nazivom *Indikatori u maloletničkom pravosuđu (analiza dostupnosti statističkih i drugih podataka u oblasti maloletničkog pravosuđa)*³² koju je 2009. godine sačinio Republički zavod za statistiku Srbije u partnerstvu sa kancelarijom UNICEF-a u Beogradu. Krajnji rezultat Radne grupe, nakon višemesečnog participativnog i konsultativnog procesa, jesu sačinjene „Preporuke za unapređenje sistema prikupljanja, praćenja i analize podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji (u daljem tekstu: Preporuke)” koje su dostavljene Savetu na usvajanje. Preporuke su usvojene u novembru 2011. godine od strane Saveta i poslužile su kao osnov „dopisa” koje je Savet uputio svim relevantnim ministarstvima, institucijama i ustanovama s predlogom mera za unapređenje sistema prikupljanja, praćenja i analize podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji.

Uopšteno gledano, u oblasti prikupljanja i praćenja podataka u maloletničkom pravosuđu Savet je smatrao da je neophodno: 1) terminološki i funkcionalno

³¹ *Manual for the Measurement of Juvenile Justice Indicators*, UN Office on Drugs and Crime, UN New York: 2007

³² *Indikatori u maloletničkom pravosuđu – analiza dostupnosti statističkih i drugih podataka u oblasti maloletničkog pravosuđa* (2009) Beograd: UNICEF Srbija & Republički zavod za statistiku Srbije (neobjavljeni dokument)

prilagoditi ili izmeniti postojeće obrasce; 2) uskladiti, odnosno utvrditi jedinstvene kriterijume za prikupljanje i praćenje podataka od strane za to ovlašćenih institucija i organizacionih jedinica (kroz precizno definisanje pojmova i radnji) u pravcu stvaranja kompatibilnog sistema za prikupljanje i praćenje podataka koji bi na usklađen i ekonomičan način činio dostupnim relevantne podatke o stanju maloletnika u sukobu sa zakonom u Republici Srbiji. U osnovi, ovu grupu predloga činili su oni koji se odnose na potrebe usklađivanja u okviru ovlašćenih institucija i organizacionih jedinica u cilju utvrđivanja jedinstvenih kriterijuma u prikupljanju i praćenju relevantnih podataka za sistem maloletničkog pravosuđa koji su dostavljeni relevantnim ministarstvima krajem 2011. godine.³³ Druga grupa predloga odnosila se na preporuke učinjene Republičkom zavodu za statistiku s ciljem izmena i dopuna obrazaca SK-3 i SK-4, a radi njihovog daljeg usaglašavanja sa odredbama *Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica* (u daljem tekstu: *Zakon o maloletnicima*),³⁴ *Porodičnog zakona*³⁵ i *Zakona o socijalnoj zaštiti*,³⁶ odnosno sa „Globalnim indikatorima u maloletničkom pravosuđu”. Inače, pitanje kompatibilnosti „nacionalnih indikatora u maloletničkom pravosuđu” sa „globalnim indikatorima u maloletničkom pravosuđu”,³⁷ naročito je značajno, pogotovo imajući u vidu da se države ugovornice *Konvencije o pravima deteta*,³⁸ podstiču da koriste globalne indikatore uvek kada je to moguće prilikom izveštavanja Komitetu za prava deteta o stanju prava deteta u nacionalnom sistemu maloletničkog pravosuđa.³⁹

Praćenje stanja i kretanja maloletničkog kriminala od strane policije

U cilju unapređivanja statističkog izveštavanja u oblasti maloletničkog kriminala od strane policije, Savet se obratio ministru unutrašnjih poslova sa predlogom da se, pored ostalog, omogući korišćenje postojećih baza podataka u okviru Jedinstvenog informacionog sistema MUP-a, na taj način što bi se brožčani podaci o krivičnim

³³ Stevanović, I. (2012) „Pravac reforme sistema maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji u 2012. godini – mere, sankcije i načini vođenja evidencija” u: Kron, L. (ur.) *Delikt, kazna i mogućnost socijalne profilakse*, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 252-253.

³⁴ *Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica*, „Službeni glasnik RS” br. 85/2005

³⁵ *Porodični zakon*, „Službeni glasnik RS”, br. 18/05

³⁶ *Zakon o socijalnoj zaštiti*, „Službeni glasnik RS”, br. 24/11

³⁷ Globalni indikator u maloletničkom pravosuđu predstavljaju osnovni set podataka i komparativni alat koji nudi polaznu osnovu za procenu i evaluaciju usluga i politika. Oni pružaju okvir za merenje i prezentovanje određenih informacija o stanju dece u sukobu sa zakonom (*Manual for the Measurement of Juvenile Justice Indicators* (2007) New York: UN Office on Drugs and Crime, str. 2-3).

³⁸ *Konvencija o pravima deteta*, „Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori”, br. 15/90.

³⁹ Videti šire: *NeOstvarivanje prava deteta u Srbiji – gledano iz ugla deteta i odraslih* (2008) Beograd: Centar za prava deteta, str. 63.

delima po godini izvršenja koristili za praćenje stanja i kretanja maloletničkog kriminala i u tom smislu učinili dostupnim široj naučnoj i stručnoj javnosti, dok bi pokazatelji o krivičnim delima po godini evidentiranja mogli biti korišćeni za procenu rada policije u pretkrivičnom postupku, a u sklopu praćenja indikatora relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa. Takođe, Savet je bio mišljenja da je celishodno Statističke izveštaje u oblasti maloletničkog kriminala inovirati i odrediti strukturu statističkih pregleda namenjenih javnom publikovanju (obim, vrstu podataka, indikatora sagledanih pojava, forme izveštavanja u kojoj treba da budu navedeni i korišćeni različiti statistički metodi), kao i ko će i kada ažurirati i kome dostavljati podatke. U tom smislu je i predloženo da navedeni statistički pregledi budu postavljeni na sajtu MUP-a u okviru linka „Deca i policija”, odnosno publikovani u Statističkom godišnjaku Republičkog zavoda za statistiku. U pogledu same strukture statističkih pregleda koje sačinjava policija, upućeni su sledeći predlozi: a) da se krivična dela klasifikuju prema zakonskoj strukturi Krivičnog zakonika⁴⁰ i posebnih zakona, kao i po oblastima kriminala – na opšti, privredni, visokotehnoški i ekološki kriminal (prema mestu izvršenja dela i po policijskim upravama – 1-27), b) da se podaci iskazuju prema: urbanom/ruralnom području, c) da se uspostavi posebno praćenje krivičnih dela izvršenih od strane maloletnika od 14. do 18. godine života (odvojeno od dece i punoletnih lica), a za pojedina dela ili odabrane Glave krivičnih dela Krivičnog zakonika uz navođenje svojstva između učinioca i oštećenog krivičnim delom i mesta (u smislu ulice, kuće/stana, škole, sportskih objekata, ugostiteljskih/zabavnih lokala, prodajnih mesta i sl.), d) da se klasifikovanje podataka o ukupnom broju krivičnih prijava podnetih prema maloletnicima vrši prema policijskim upravama, e) kao i da se uspostavi redovno prikupljanje podataka koji se odnose na vrstu odluke i razloge nepokretanja postupka, odnosno odbačaja prijave, uključujući i podatke o prekvalifikaciji krivičnog dela. Savet je takođe ukazao na to da bi bilo celishodno, pored postojeće klasifikacije maloletnih lica prema polu i uzrastu (deca, mlađi i stariji maloletnici), uspostavljanje praćenja i prema saučesništvu za maloletnike uzrasta od 14. do 18. godine života, odnosno uspostavljanje redovnog prikupljanja podataka o broju maloletnika lišenih slobode prema policijskim upravama i vrsti krivičnog dela (uz navođenje razloga lišenja slobode). S tim u vezi bilo bi celishodno i izdvajanje listinga o maloletnim učiniocima krivičnih dela i njihovo vođenje odvojeno od podataka o punoletnim licima u okviru Jedinog informacionog sistema MUP, kao i uspostavljanje odvojenog izveštavanja o podacima u vezi sa pritužbama dece i maloletnika (kao i njihovih roditelja/staralaca) na postupanje policije.

⁴⁰ *Krivični zakonik*, „Službeni glasnik RS” br. 85/2005.

Prikupljanje i praćenje podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa u okviru sistema socijalne zaštite

Da bi se uspostavila bolja koordinacija u oblasti prikupljanja i praćenja podataka sistema socijalne zaštite sa drugim akterima u sistemu maloletničkog pravosuđa, kao i puna usklađenost sa globalnim indikatorima i njihova bolja upotrebljivost, Savet je predložio, i o tome obavestio ministra nadležnog za pitanje socijalne zaštite, odnosno direktora Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu, o nepochodnim promenama u obrascima za izveštavanje o radu ustanova socijalne zaštite i to u: „Obrascu za izveštavanje u Centrima za socijalni rad” i „Obrascu za izveštavanje u Zavodima za vaspitanje dece i omladine”. Imajući navedeno u vidu, Savet je bio mišljenja a) da, radi unapređenja pouzdanosti podataka socijalne zaštite, treba brojanje korisnika centra za socijalni rad bazirati isključivo na jedinstvenom upisu korisnika, a ne na odredbi pojedinačne evidencije o tome kojoj ugroženoj grupi pripada korisnik neke usluge; b) da brojanje – evidencija korisnika mora biti svuda jasno odvojeno od brojanja – evidencije usluga, koje su pružene korisnicima i da treba izbeći u potpunosti mešanje ili izjednačavanja broja korisnika i broja usluga; c) kao i da posebna pažnja mora biti usmerena na obeležje korisnika – svih pomenutih ugroženih grupa dece, podrazumevajući pod ovim pojmom i decu u sukobu sa zakonom. Takođe, Savet je predložio da zajedno sa drugim promenama na nivou „Obrasca” u delu o uslugama uvođenje i evidencija usluga koje se pružaju deci i mladima posle otpusta iz smeštaja u zavodima ili vaspitno-popravnom domu i drugih usluga, a koje su usmerene na osamostaljivanje i socijalno uključivanje, odnosno da se u delu o uslugama uvedu i evidentiranje i utvrđivanje broja podnetih žalbi korisnika i neke osnovne karakteristike predmeta ovih žalbi, kao i stopu žalbi u odnosu na određen broj usluga.

Unapređenje prikupljanja i praćenja podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa na nivou ministarstva nadležnog za pitanja pravosuđa

Za ovaj rad važno je ukazati i na grupu predloga koje je Savet uputio Ministru pravde i predsedniku Vrhovnog kasacionog suda, a u cilju unapređenja *Programa za automatsko vođenje podataka* (AVP sistem) koji postoji u sudovima, odnosno na neophodne izmene *Sudskog poslovnika*, s ciljem unapređenja prikupljanja i analize podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa. Takođe, od strane Saveta predložene su izmene i dopune *Pravilnika o upravi u javnim tužilaštvima* u pravcu uvođenja Upisnika u skladu sa *Zakonom o maloletnicima*.

Savet je, kao što smo već ukazali, predložio izmene postojećeg *Programa automatskog vođenja podataka* u delu koji se odnosi na maloletničko pravosuđe u smislu usaglašavanja sa terminima i odrednicama zakona o maloletnicima, kao i u smislu unapređenja samog elektronskog softverskog programa kako bi AVP

bio bolje korišćen. Savet je bio mišljenja da je potrebno da AVP program sadrži mogućnost „preuzimanja” ovih podataka iz elektronski vođenog predmeta, kako bi se upisničarima omogućio što ekonomičniji i brži unos podataka. Takođe, u AVP sistem Savet je predložio unošenje opcije „Popunjen i overen statistički list” s ciljem da se onemogući unos opcije „arhiva” ukoliko nije uneta opcija „Popunjen i overen statistički list”.⁴¹ Predložena je i izmena člana 328. *Sudskog poslovnika*: „Imenici i pomoćne knjige” u smislu njegove dopune uvođenjem: 1) Kontrolnika: „Maloletnici prema kojima se u skladu sa čl. 66. *Zakona o maloletnicima* primenjuju mere privremenog smeštaja...”; 2) Kontrolnika: „Maloletnici u pritvoru u pripremnom postupku”; 3) Kontrolnika: „Maloletnici u pritvoru po podnošenju predloga za izricanje krivične sankcije”; 4) Kontrolnika: „Maloletnici u pritvoru po izricanju krivične sankcije”; i 5) Kontrolnika: „Maloletnici prema kojima se realizuje zavodska vaspitna mera pre pravnosnažnosti”.

Imajući u vidu značaj tačnosti i pouzdanosti podataka u sistemu maloletničkog pravosuđa Savet je sugerisao da ubuduće obrasce SK-3 popunjavaju, po pravilu, javni tužioci (zamenici) za maloletnike, a SK-4 sudije za maloletnike. Naravno ovi poslovi, po mišljenju Saveta, mogu biti povereni i saradnicima u Višem tužilaštvu i Višem sudu, ali za tačnost podataka odgovorni moraju biti tužioci i sudije za maloletnike. Ovo iz razloga jer je veoma često bila praksa da referenti pisarnica popunjavaju ove listiće na osnovu „uvida” u predmet koja je kao rezultat imala i nepotpune, nepouzdana, pa i pogrešno unete podatke.

Statistika maloletničkog pravosuđa i Republički zavod za statistiku Srbije

Republički zavod za statistiku Srbije, u okviru redovnih godišnjih statističkih istraživanja ima i dva istraživanja o maloletnim učiniocima krivičnih dela koja se sačinjavaju na osnovu:

- ▶ Upitnika o maloletniku prema kome je postupak po krivičnoj prijavi i pripremni postupak završen (na osnovu obrasca SK-3);
- ▶ Upitnika o maloletniku prema kome je krivični postupak pred većem pravnosnažno okončan (na osnovu obrazac SK-4).

Periodika istraživanja je godišnja, s tim da se podaci prikupljaju mesečno. Metod prikupljanja podataka je izveštajni i sprovodi se putem obrazaca SK-3 i SK-4. Popunjavanje obrazaca vrši se u momentu okončanja pripremnog postupka, kao i po pravnosnažno okončanom krivičnom postupka, odnosno u momentu konstatovanja pravnosnažnosti odluke saglasno zakonskim odredbama. Obrasci

⁴¹ Podaci koji bi se unosili u predložene Kontrolnike i „KM” upisnik sadržani su u predmetima KIM i KM. (videti: čl. 234. st. 1. tač. 7. *Sudskog poslovnika*).

se popunjavaju u izveštajnim jedinicama nadležnih tužilaštava i sudova. SK-3 i SK-4 obrasci koji su bili u primeni od 1. januara 2007. godine izmenjeni su i dopunjeni na inicijativu Saveta i kao takvi popunjavaju se od strane nadležnih tužilaštava i sudova od 1. januara 2012. godine. Inače, zahvaljujući poslednjim izmenama i dopunama ovih obrazaca, usaglašena je i terminologija saopštavanja podataka od strane Republičkog zavoda za statistiku Srbije sa terminologijom *Zakona o maloletnicima, Porodičnog zakona i Zakona o socijalnoj zaštiti*. Posebna usaglašavanja učinjena su imajući u vidu zahteve koji se odnose na potrebu kompatibilnosti nacionalnog sistema prikupljanja i praćenja podataka sa globalnim indikatorima u ovoj oblasti. Važan iskorak u tom pravcu, mišljenja smo, predstavljaju promene koje su učinjene na nivou SK-3 i SK-4 obrasca, a tiču se beleženja činjenice da li je u konkretnom slučaju bila izrečena mera pritvora, u kojoj fazi postupka i koliko je on trajao (razvrstano prema standardima koji se preporučuju u globalnim indikatorima), odnosno da li je prema maloletniku u toku pripremnog postupka bila izrečena neka od mera privremenog smeštaja i nadzora. Takođe, smatramo izuzetno važnim izmene i dopune dopuna koje se odnose na prikupljanje i praćenje statističkih podataka o merama koje treba da omoguće skretanje sa klasične krivične procedure (vaspitni nalozi), odnosno o sankciji koja samostalno ili u kumulaciji sa drugom vaspitnom merom pojačanog nadzora omogućava neposrednu primenu u praksi jednog od osnovnih principa maloletničkog pravosuđa koji se odnosi na individualizaciju vaspitne mere maloletnom učiniocu krivičnog dela (posebne obaveze). Imajući navedeno u vidu, kada Republički zavod za statistiku Srbije u 2013. godini objavi svoj izveštaj, naučnoj i stručnoj javnosti biće dostupni zvanični statistički podaci o kretanju broja i vrste izrečenih vaspitnih naloga (na nacionalnom i regionalnom nivou), vrsti krivičnih dela za koji se oni izriču, polnoj i starosnoj strukturi maloletnika prema kojima su oni primenjeni, odnosno od strane koga je vaspitni nalog izrečen. Na osnovu ovih podataka moći će da se posmatraju trendovi kako u pogledu broja tako i pogledu vrste vaspitnih naloga koji se primenjuju, što će biti od velikog značaja za usmeravanje neophodnih politika i akcija u smilu stvaranja objektivnih i subjektivnih uslova za primenu vaspitnih naloga, u celosti ili u pojedinim njegovim modalitetima. Isto će važiti i u odnosu na vaspitnu meru posebnih obaveza, bez obzira na to da li je izrečena kao samostalna krivična sankcija ili u kumulaciji sa nekom od vaspitnih mera pojačanog nadzora.⁴²

⁴² Videti šire: Stevanović, I. (2012) „Koraci ka unapređenju sistema evidencije, prikupljanja i praćenja podataka od značaja za statistiku u okviru sistema maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji”, u: *Temida*, br. 3, godina 15. (U momentu štampanja ove publikacije, časopis je bio u fazi pripreme.)

Inače, prema poslednjim izmenama SK-3 obrasca koji se popunjava od strane tužilaštva sadržani su podaci o maloletniku, krivičnom delu, postupku, porodičnim prilikama maloletnika i trajanju postupka. Od podataka o *maloletniku* evidentiraju se osnovni socio-demografski podaci i podaci o saučesništvu, prethodnim krivičnim sankcijama, pritvoru i preduzetim merama u pripremnom postupku. Zakonski naziv krivičnog dela, naziv primenjenog zakona, datum i mesto izvršenja dela, da li je delo u pokušaju, da li maloletnik odgovara za više dela i koliko dela mu se stavlja na teret su podaci o krivičnom delu koji se evidentiraju u novom SK – 3 obrascu. U vezi sa postupkom, evidentiraju se podaci o podnosiocu krivične prijave i vrsti i razlozima donete odluke u vezi sa pokretanjem postupka i pripremnim postupkom. Od podataka o porodičnim prilikama beleže se podaci o licima sa kojima maloletnik živi u zajednici, i podaci o roditeljima (da li su živi, radni status majke i oca, da li im je oduzeto roditeljsko pravo). U vezi sa trajanjem postupka evidentiraju se datumi prijema krivične prijave, podnošenja zahteva za pokretanje pripremnog postupka, prijema predmeta u tužilaštvo po okončanju pripremnog postupka i datum donošenja odluke.

U SK-4 obrascu koji se popunjava od strane suda, pored podataka o maloletniku, krivičnom delu i porodičnim prilikama, sadržani su i podaci o odluci veća za maloletnike, izrečenim krivičnim sankcijama, oštećenju osobi i trajanju postupka. U vezi sa maloletnikom beleže se isti podaci kao i SK-3 obrascu, s tim što tražene informacije u pogledu podataka o pritvoru i njegovom trajanju u pripremnog postupka su proširene i na period nakon podnošenja predloga za izricanje krivične sankcije i po izricanju sankcije. Potrebne informacije o krivičnom delu su istovetne onim u upitniku za tužioce. Od podataka u vezi sa odlukom veća za maloletnike, u obrazac se evidentira vrsta odluke i razlozi za istu, a u vezi s tim, u posebnoj rubrici posvećenoj krivičnim sankcijama evidentira se vrsta vaspitne mere, krivične sankcije i/ili mere bezbednosti. Trajanje postupka se evidentira u vidu podataka o datumu pokretanja pripremnog postupka, podnošenja predloga tužioca za izricanje krivične sankcije i datum donošenja prvostepene odluke i pravnosnažnosti odluke. Što se tiče podataka o oštećenom licu, u ovaj obrazac se beleže samo informacije u vezi sa brojem žrtava, njihov pol i uzrast i slažemo se sa mišljenjem pojedinih autora koji smatraju da su u ovom delu neophodna dalja unapređenja.⁴³

⁴³ Stevković, Lj. (2012) „Evidentiranje i prikaz podataka o nasilnom kriminalitetu maloletnika: inostrana i iskustva iz Srbije”, u: Nikolić-Ristanović, V. (ur.) Evidentiranje kriminaliteta: iskustva iz sveta i Srbije, Beograd: Prometej, str. 82-102.

Zaključak

Značaj jasno i precizno definisanih indikatora u maloletničkom pravosuđu ogleda se u tome što nam oni pružaju okvire za merenje i prezentovanje određenih informacija o stanju dece u sukobu sa zakonom. Ove informacije se odnose, sa jedne strane, na kvantitativne vrednosti, a sa druge strane su kvalitativne prirode i daju odgovor da li u datoj oblasti postoje odgovarajuće politike. Drugim rečima, indikatori u maloletničkom pravosuđu nam pomažu da ustanovimo gde se nalazimo, kuda idemo i koliko smo daleko od cilja. U tom smislu, u ovom radu posebno smo se skoncentrisali na prikazu predloženih mera za unapređenje ove oblasti.

Nažalost, ono što moramo konstatovati to da reforma sistema prikupljanja i praćenja podataka relevantnih za sistem maloletničkog pravosuđa i stanje maloletničkog kriminaliteta u Srbiji nije dovoljno sinhronizovana na nivou resornih ministarstava, kao i ovlašćenih ustanova i institucija. Mišljenja smo da ova reforma mora biti i efikasnija u smislu vremenske realizacije, jer je od ogromnog značaja za praćenje trendova u ovoj oblasti, odnosno za kreiranje i usmeravanje neophodnih politika i akcija na lokalnom i nacionalnom nivou s ciljem prevencije i suzbijanja maloletničkog kriminaliteta.

Literatura

Indikatori u maloletničkom pravosuđu – analiza dostupnosti statističkih i drugih podataka u oblasti maloletničkog pravosuđa (2009) Beograd: UNICEF Srbija & Republički zavod za statistiku Srbije (neobjavljeni document)

Manual for the Measurement of Juvenile Justice Indicators (2007) New York: UN Office on Drugs and Crime

NeOstvarivanje prava deteta u Srbiji – gledano iz ugla deteta i odraslih (2008) Beograd: Centar za prava deteta

Stevanović, I. (2012) „Koraci ka unapređenju sistema evidencije, prikupljanja i praćenja podataka od značaja za statistiku u okviru sistema maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji”, u: *Temida*, br. 3, godina 15. (U momentu štampanja ove publikacije, časopis je bio u fazi pripreme.)

Stevanović, I. (2012) „Pravac reforme sistema maloletničkog pravosuđa u Republici Srbiji u 2012. godini – mere, sankcije i načini vođenja evidencija”, u: Kron, L. (ur.) *Delikt, kazna i mogućnost socijalne profilakse*, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 245-255.

Stevković, Lj. (2012) „Evidentiranje i prikaz podataka o nasilnom kriminalitetu maloletnika: inostrana i iskustva iz Srbije”, u: Nikolić–Ristanović, V. (ur.) *Evidentiranje kriminaliteta: iskustva iz sveta i Srbije*, Beograd: Prometej, str. 82-102.

Dokumenta

Konvencija o pravima deteta, „Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori”, br. 15/90

Krivični zakonik, „Službeni glasnik RS”, br. 85/2005

Porodični zakon, „Službeni glasnik RS”, br. 18/05

Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, „Službeni glasnik RS”, br. 85/2005

Zakon o socijalnoj zaštiti, „Službeni glasnik RS”, br. 24/11